Kaivosteollisuus

27.2.2024

Talousvaliokunta

Eduskunta

Asia: HE 100/2023 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Kaivosteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiakohdasta ja kunnioittaen lausuu seuraavaa.

Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamista koskevassa hallituksen esityksessä tavoitteena on suojella ja edistää saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä parantaa saamelaisten kieltään ja kulttuuriaan koskevan itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Esityksellä toteutetaan saamelaisten perustuslakiin ja Suomea sitoviin ihmisoikeusvelvoitteisiin perustuvia oikeuksia.

Kaivosteollisuus ry korostaa saamelaiskulttuurin ja kielen säilymisen sekä kehittämisen tärkeyttä. Saamelaisten aseman turvaaminen on Suomelle arvokas ja tärkeä asia.

Kysymyksessä on Suomen perustuslain suomien oikeuksien tarkentamisesta alkuperäiskansa saamelaisille. Esityksellä samalla tarkistetaan ja kehitetään saamelaisten ja Suomen valtion sekä muun julkishallinnon välistä oikeudellista suhdetta.

Malminetsintä ja kaivostoiminta saamelaisten kotiseutualueella

Kaivostoiminnalla on selkeästi ollut positiivinen merkitys Keski-Lapin elinvoimaisuuden säilyttäjänä. Esimerkiksi Kittilän ja Sodankylän kuntien osalta useat eri indikaattorit kertovat positiivisesta kehityksestä koko Suomen mittakaavassa.

Saamelaisten kotiseutualueella ei ole metallien tai teollisuusmineraalien kaivostuotantoa. Myöskään malminetsintää ei ole yksittäisiä lupahakemuksia lukuun ottamatta kohdistettu saamelaisalueille. Geologisesti arvioiden ei kuitenkaan ole nähtävissä estettä sille, etteikö jatkossa malminetsintää voisi kohdistua myös kotiseutualueelle. Geologiset vyöhykkeet eivät tunnista hallinnollisia rajoja.

Vaikutukset elinkeinoihin

Perusoikeuskeskeisyydestään huolimatta esityksellä on vaikutuksia myös elinkeinotoimintaan. Lakiehdotuksen yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitetta koskevat säännökset (9 § sekä uusi 9 a §

Kaivosteollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
toimisto@kaivosteollisuus.fi
www.kaivosteollisuus.fi
Y-tunnus: 1743558-8

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/773146cc-1f0a-483e-9d91-d19370f88bcb
visma sign
www.vismasign.com

ja uusi 9 b §) ovat keskeisiä säännöksiä, kun arvioidaan eri elinkeinojen velvollisuuksia sekä myös toimintaedellytyksiä.

Esityksen perusoikeuspainotteisuudesta ilmeisesti johtuu, ettei esityksen vaikutusarvioinnissa ole otettu kantaa niihin yritysvaikutuksiin, joita esitetyillä muutoksilla on. Olisi ollut toivottavaa, että vaikutusarviointiin olisi sisältynyt yleiskatsaus esityksen vaikutuksista elinkeinojen harjoittamiseen ja erityisesti maankäytön näkökulmasta.

Kaivoslain 38 §

Kaivoslain 38 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on selvitettävä hankkeen vaikutukset saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana yhteistyössä saamelaiskäräjien ja alueen paliskuntien sekä hakijan kanssa. Kaivoslain 38 §:n 3 momentin mukaan lupaviranomaisen tulee erityisellä poronhoitoalueella selvittää yhteistyössä alueella toimivien paliskuntien kanssa luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat haitat poronhoidolle.

Kaivoslain 38 §:n säännökset yhteistyömenettelystä ovat saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua neuvotteluvelvoitetta koskeva erityissäännös, jota sovelletaan kaivoslain mukaisissa lupa-asioissa.

Kaivoslain 38 § sisältää viittauksen saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ään ja poronhoitolain 53 §:ään.

Vuoden 2023 kaivoslain muutos toi mukanaan uudistuksen, jonka mukaan asian selvittely tehdään luvanhakijan tekemän selvityksen pohjalta. Kaivoslain nojalla ei vielä ole annettu tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella kaivoslakiin liittyen.

CRMA

Euroopan Unionissa on saavutettu poliittinen yksimielisyys EU:n kriittisiä raaka-aineita koskevasta säädöksestä (CRMA). Säädös julkaistaneen keväällä 2024 ja se tulee voimaan sellaisenaan lähikuukausien aikana. Suomi todennäköisesti toimeenpanee joitakin säädösmuutoksia asetuksen voimaantulon selkeyttämiseksi.

Free, Prior and Informed Consent – periaate (FPIC) oli CRMA:n valmistelussa esillä erityisesti EU:n parlamentin aloitteesta. Tulkintamme mukaan CRMA ei velvoita FPIC-periaatteen ottamiseen kansalliseen lainsäädäntöön mutta ei myöskään sitä estä. Tämän hetken tulkintamme mukaan FPIC ainakin epäsuorasti sen sijaan tulee noudatettavaksi projekteissa, joita CRMA:n nojalla toteutetaan kolmansissa maissa (viite: EU Council 29.11.2023, liite 3, kohta 4).

Lopuksi

Malminetsinnän ja kaivostoiminnan näkökulmasta sekä saamelaiskäräjistä annettua lakia koskeva muutosesitys että 1.6.2023 voimaan tulleet kaivoslain muutokset pyrkivät täsmentämään yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitetta. Hallituksen esityksen mukaan saamelaiskäräjille ei lainmuutoksella anneta veto-oikeutta mutta samalla FPIC-periaatteen toteutumista halutaan varmistaa.

Elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta hallitukseen esitykseen sisältyvät uudistukset saattavat kuitenkin tarkoittaa tulkinnanvaraisuuden lisääntymistä. Erityisesti hallituksen esityksen 9, 9 a

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/773146cc-1f0a-483e-9d91-d19370f88bcb
visma sign
www.vismasign.com

§:n sekä 9 b sanamuodoista muotoutuva rajanveto vaativat lainkäytön ennakkoratkaisuja tulkintalinjausten selventämiseksi. Kotiseutualueen ulkopuolella toteuttavien hankkeiden vaikutusten merkityksellisyyden arviointi ja sitä kautta sisällyttäminen 9 §:n vaikutuspiiriin vaatisivat tarkennuksia.

Kaivoslain muutokset korostavat jatkossa kunnan roolia. Tästä näkökulmasta olisi toivottavaa, ettei kunnallinen päätöksentekoprosessi ja saamelaiskäräjien kanssa käytävät neuvottelut tarkoita päällekkäisiä menettelyjä.

Kunnioittavasti

KAIVOSTEOLLISUUS ry

Pekka Suomela, toiminnanjohtaja

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/773146cc-1f0a-483e-9d91-d19370f88bcb
visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

PEKKA VILJAM SUOMELA
Kaivosteollisuus ry, FI17435588, Eteläranta 10, 00130, Helsinki
6e5940de-2df5-4f85-9e93-7b8f2add8580 - 2024-02-27 15:07:32 UTC +02:00
BankID / MobileID - 2f784ae1-9fe2-4bbf-b499-c72c051433e0 - FI
Representative - Nimenkirjoitusoikeus - Firmateckningsrätt - Representant - Repræsentant

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende